

Z Ú G A F E N Y V E S

(Folytatás)

— Kezét csókolom . . . kedves . . .

*Az utolsó szót úgy mondtam, hogy csak ő hallhatta meg. Kissé piros lett tőle:

— Köszönöm a hadnagy úrnak.

Egész este táncoltunk. Mayer Teri többször is azon ügyeskedett, hogy kettesben maradassunk, de nem sikerült neki. Nem akartam. Mert hiszen akkor okvetlenül elővettem volna, mit keres itt a tűzérzászlós? A leszámolást másnapra halasztottam.

Éjfél körül lehetett, amikor oszladozni kezdett a társaság. A búcsuzásnál félrevont:

— Mikor indul Teplicre?

— Két nap múlva.

— Már? — és meglepődött. — No, erről még beszélünk. Holnap délután várni fogom. A viszontlátásra!

— A viszontlátásra!

Másnap délután csakugyan várt. Kissé megkéstem s ő mintha ideges lett volna. Az ablaknál állt, honnan alkonyattájt annyiszor elnézegettük a sűrűdő hegyeket. Egyszerre megkapott a régi idők hangulata s pillanatra úgy éreztem, hogy minden titkolt bosszúság elszállt a fejemből. Siettem hozzá, mint régi idő óta nem.

— De csinos valaki!

Félrekapta a fejét s hosszan tekintett ki az ablakon. S ahogy megszólalt, szomorú volt:

— Mondja, mi leli?

Nem értettem. De mielőtt szólhattam volna, megelőzött:

— Azt hiszi, nem vettem észre tegnap este . . . Istenem, sírtam is, amikor elment. Egész éjtszaka alig nézett rám. Hiszen mindenkinek feltűnt! Így illik jönni négy hónap után?

Tehát még ő akart kérdőre vonni!

Leültem, szemközt. Megéreztem, hogy tudja, miért kerestem fel s most így szeretne megelőzni. Mosolyogni lett volna kedvem ezen az átlátszó ravaszkodáson:

— Megmondjam?

— Hiszen azért kérdeztem!

— Jól van. Bár az a gyanum, hogy maga ezt épp olyan jól tudja, mint én. Tehát: megkérte-e a kezét a zászlós úr vagy nem?

Furcsán nézett rám:

— Hiszen megírtam idejében.

— Tehát megkérte, maga pedig kijelentette neki, hogy nem fog hozzámenni. Így volt?

Bólintott rá, hogy úgy volt.

— Dehát akkor mit keresett itt tegnap a zászlós?

Ekkor már felállt. Halk, ringó járással végigment egyszer-kétszer a szobán, ami olyankor volt szokása, ha hirtelen harag fogta el. Aztán megállt előttem. Halovány volt:

— Nézze, Kálmán... Ne vegye rossz néven, de még most is fáj a fejem... Maga olyan sokszor megzavart már engemet... Istenem, miért féltékeny annyira? Hiszen nem adtam rá okot...

Vérbefult az eszem ennyi konokságra:

— Mit keresett itt tegnap a zászlós?

Ahogy rákiáltottam, megrebbent:

— Hát ezt érdemeltem én magától? Hát tehetek én róla, ha a mama születésnapjára eljön hozzánk valaki, akinek talán nem illenék eljönni hozzánk?! Mi mindenkit szívesen látunk a háznál...

Sírva fakadt. Én előtte álltam, meglehetősen zavarban. Csak soha síró leányt ne kellene látnunk magunk előtt!

Megfogtam a kezét.

— Kedves, maga megfelelkezik magáról. Annyi jogom talán mégis van, hogy ezt megkérdezzem.

Makacsul rázogatta a fejét, hogy nincs igazam. Nevettem a csökönységén:

— De kedves, én megígértem magának, hogy sohase fogom elhagyni. Eddig álltam a szavamam. Ezért a hűségemért annyit én is elvárhatnék talán...

— Hogy úgy éljek, mint egy apáca?

— Bocsánat, még nem fejeztem be. Annyit én is elvárhatnék talán, hogy ne tartogasson csak tartaléknak. Nem szeretem a pójtjelöltséget.

Mayer Teri nem sírt többet. Nehány pillanatig megütközve nézett rám azzal a feledhetetlen két szemével. És csaknem dadogva mondta:

— Maga most kérem... Maga most nagyon megsértett engemet...

Ekkor lépett be az anyja. Felcsattantotta a villanyfényt és ahogy meglátott bennünket, így egymás előtt, körülbelül mindent tudott:

— Maradjon nálunk vacsorára. Csak egymás közt leszünk.

Ki akartam menteni magamat, hogy készülődöm kell, mert holnap már indulok. De a leány közbeszólt:

— Csak kéreti magát, mama. Nekem már megígérte, hogy itt marad, és pedig igen nagy örömmel.

Erről persze szó sem volt köztünk. S persze, hogy ott maradtam.

Négyen ültünk az asztalnál: a szülei és mi ketten. Arra az estére sokáig vissza fogok emlékezni, mert akkor már tudtam, hogy utoljára vagyok együtt a kis Mayer Terivel.

Sok mindenről beszélgettünk. Mayer bácsi komolyan kifaggatott, merre jártam a tavasz óta, a kikkel ismerkedtem meg? A néni kíváncsi volt, mikor voltam odahaza, hogy vannak a szüleim, milyen nagy már a két kis hugom? Teri csak ült mellettem, megtámasztott fejjel s kedves szótlanúsággal figyelt minden szavamra. Mintha megérezte volna, hogy sok hónap fog elmulni, mire viszontlátjuk egymást. Nem volt csapongó ezen az estén, de szomorú sem volt. Az én feledhetetlen kispajtásom volt mindössze. Úgy tűnt el ez az este, olyan családiasan, mintha a szüleim körül lettem volna, akiknek aggódó tekintetét csak futólag láthattam esztendőnk

óta. A kis Teri közelebbfurakodott hozzám s keskeny kezét odatette a kezemhez:

— Az én kisujjam mennyivel kurtább, mint a magáé!

S a kisujját többször is összemérte az enyémel. Valahányszor összeért így a kezünk, annyi bizakodással nézett a szemembe, hogy elszégyeltem magamat. Mert akkor már nem hittem neki.

Egyedül kísért ki a kapuig. Fülledt augusztusi éjtszaka volt, az égen hullt a sok csillag. A kapuban a kezét adta s éreztem, hogy megremeg:

— Ugye sokszor fog írni?

— Nagyon sokszor, kedves.

Mikor becsukta a kaput, a szomszéd ház előtt megálltam. Feszülten figyeltem a kis cipői koppanására, amint távolodtak, mindinkább távolodtak a veranda felé. És ahogy elvesztek a sötétben, nagyot lélekzettem.

Másnap úton voltam Teplic felé. És hogy mi történt velem ezután?

Öt-hat hónapról alig lesz mondanivalóm. Hat hétig maradtam Teplícen, üdülő vagy beteg tisztek között, olyan időben, mikor a fürdőközönység nagy része készülödni kezdett hazafelé. Napjaim egyhangúan teltek. Mayer Teri, úgy a harmadik hét táján, levelezőlapot küldött s nyugtalanul kérdezte, mi történik velem? Nem feleltem neki.

Árva megye felől közeledett már a november s rozsdás lett a trencséni hegyek háta, amire csomagolni kezdtem. Időm lejárt: mennem kellett. Ebben az egyedülvalóságomban örömmel vettem a parancsot, hogy egyelőre Miskolcra osztottak be, újabb segédszolgálatra. Egyelőre tehát, még ha akartam volna is, nem találkozhattam Mayer Terivel.

Lucskos őszvége volt s a fákról már lehulltak a levelek, mikor visszakérültem Miskolcra. Az erre következőt néhány hónap életem legegységesebb szakaszai közé tartozik. De ez a szürkesség megnyugtató. Ugyan mit is kezdek volna!?

Abban az időben rossz hírek értek mindenfelől. Az utolsó két hónap alatt elesett fiatal nagybátyám, aki árva-gyermekségétől kezdve a házunknál nevelkedett és akinek sápadt arca azóta is felkeres nem egy éjtszakán s olyankor könnyes lesz a halántékom alatt a párnám. És öt héten belül követte őt a halálba két legkedvesebb unokatestvérem is. Otthon gyászruhát öltött az édesanyám, meg a két kis hugom, az apámnak pedig minden levele nagy panaszkodás volt. Béresek, igások mind háborúba mentek, s az új cselédek garázdák és lopnak, amit a szemük lát. Ebben az időben gyakran írt az apám panaszkodóleveleket, amelyekben azonban esonkán maradt a legtöbb sor. Mert az öreg úr pápaszeme dacára is rövidlátó volt és ha nekiült a levélpapírnak, egyfolytában szalajtott neki a sorokat. Olyanformán, hogy a papirosról gyakran lecsúsztak a mappára s a sorok legvégéről két-három szó mindig a mappán maradt vissza. De így is megértettem az öreg keserűségeit: „Sok gondok és bánatok emésztenek, kedves fiam. Csak legalább téged tartana meg az Isten ebben a tévelygő világban.“

Az apám levelei egyre-inkább búsítottak. Azonfelül többször kezdtem gondolni magamra is: mi lesz velem? Mert a háborúnak csak nem akart vége szakadni. Elérkezett a harmadik tél s az emberek még egyre haldokoltak a világ minden tájain. Mindíg több barátomat láttam viszont féllábbal vagy megvakulva s még többről vettem a hírt, hogy gránát verte őket széjjel. És ezeket a barátaimat hiába siratgatta azontúl

keserves könnyekkel az édesanyjuk, az egyetlen hugocskájuk, vagy a menyasszonyuk. Folyt-folyt a háború s én egyre-többször el-elaggódtam a sorsom felett. Mert előbb-utóbb megint csak ki kell majd mennem a haretérre.

Lehet-e csodálkozni, ha szakítani igyekeztem a kis Mayer Terivel? Am ennek a szakításnak egyéb oka is volt.

A fülembé gyakran visszacsengtek legelső szavai: „élni és örülni szeretnék!“ Tudtam, hogy semmi mást nem akart, mint egy csepp szeretetet, néhány vele-egykoru leánypajtást, néhány táncos fiatalembert s itt-ott egy kis társaságot... Ezért a szerény kívánságáért igazán nem lett volna szabad megrónom Meyer Terit. És én mégis megróttam. Nem kellett hozzá egyéb, csak némi összevetés a két kishúgommal. Az én két hugocskám reggeltől estig tett-vett, törte magát és küzködött a két öreg körül s azóta, hogy elvégezték a leányiskolát, alig mozdultak ki a házból. Minden belső munka az ő gyöngye vállukra szakadt, mert az anyám többnyire beteges volt. És hűgaim mégsem vágyakoztak sehová s a háború óta talán kétszer se voltak táncban. Mindig dolgoztak, mindig serénykedtek s esténként, a nagy lámpa alatt, megemlékeztek halk szavakkal a halottaikról s olyankor bizonyára nagy szeretettel emlékeztek meg rólam is. És tudtam, hogyha egyszer eladósorba kerülnek, holtig-hűségese menyasszony és feleség marad mind a kettő. Minden menyasszony és feleség ilyen volt a családunkban.

Mayer Teriben pedig már nem bíztam akkor.

Tavasszal kezdtem megfigyelni nála, hogy egy-egy délután, ha könnyes szemmel állt is meg előttem, estére fecsegve szórakoztatta magát egy sereg ismerőssel. Még olyankor is, ha véletlenül nem lettem volna mellette. S tette ezt akkor is, amikor már megígértette velem, hogy sohase fogom elhagyni. A tüzérszázalóst pedig egyáltalán nem tudtam neki megbocsátani.

De azért nem felejtettem el. Közben karácsony is elmúlt, beléptünk a negyedik háborús esztendőbe. Öt hónapja volt már, hogy láttam és körülbelül mégis mindent tudtam róla. Miskolc, Kassa, Losonc, Besztercebánya és Újhely között szakadatlanul utazgattak fel és le az ismerős tisztek. Mindennap összeakadtam egyikkel- másikkal s felelevenítvén a közös emlékeket, persze hogy sorra kellett kerülnie a kis Mayer Terinek is. De minnek is tagadnám! Ahogy telt-múlt az idő sivar napjainak felett, egyre nagyobb hiányát éreztem s néha olyan nyugtalan voltam, hogy azonnal írni akartam neki. S mégse írtam! Mert időközben olyan híreket kaptam felőle, amelyek megleptek. Hogy az ősz óta nem mennek sehová s a házukat is valósággal kerüli mink. A kis Teri visszahúzódott s nagyon komoly lett. Az egyik tiszt valami olyat is hallott, mintha beteg lenne.

Tehát mégis csalódtam Mayer Teriben, — fordítva csalódtam. Talán éppen ezért nem írtam neki. S egyszerre mintha kicseréltek volna! Hosszú idő után megint be-benéztem a kávéházba, helyet foglaltam a tisztek törzsasztalánál s eltűnődve hallgattam a cigányt. És megtámaszkodtam félkőnyökre, úgy, mint egykor abban a régi kávéházban. Itt is pezsgős üvegek pukkadoztak, itt is ültek úrikisasszonyok az asztaloknál, a szü-leikkel együtt s valaki már dalolni is kezdett túlfelől. Egészen úgy,

mint abban a másik kávéházban. Csakhogy a harmadik asztal mellől itt nem nézett át reám lopva-lopva a kis Mayer Teri.

Azóta, hogy betegnek mondták, némi lelkifurdalást éreztem. Dehát nem írhattam neki. Hol kezdjem a levelet öt hónap után? Hazudni nem akartam, az igazat pedig nem volt szabad megírnom.

Néhány nap telt el ebben a sajátmagamat vádoló lelkiállapotban. Itt-ott az eszemben volt, hogy mégis leutazom hozzájuk s meglátogatom. Ez a legkevesebb volt, amit elvárhatott tőlem. Már szabadságot akartam kérni, amikor behívatott magához a paráncsnok:

— Szolgálati ügyben el kell utaznod a pótkeretedhez. Holnap délben pedig itt légy pontosan; mert akkor meg néhány bizalmas ügydarabot kell felvinned Kassára, a hadtestparáncsnöksághoz.

S így történt, hogy még ugyanaznap este ott ültem a régi kávéházban. A tiszti asztalnál találkoztam néhány bajtársammal, különben sok minden megváltozott. Régi pajtásaim közül nem egy ment fel azóta a harctérre, újabb és még fiatalabb tisztek kerültek a pótkerethez. S történt egyéb változás is. A kis Mayer Teri nem ült többé a harmadik asztal mellett.

Többen megismertek és köszöntek felém. Mayer Teri holnap délre tudni fogja, hogy itt jártam. Ahogy szóba került, az egyik tiszt megkérdezte:

— Hát Teriékét nem látogatód meg?

— Nem érek rá. Reggel utaznom kell. — S közömbösen tettem hozzá: — Hallom, hogy beteg. Nem tudsz róla valamit?

— Nem. Most senki se jár hozzájuk.

De nekem ez is elég volt. A kis Mayer Teri hűsége annyira meghatott, hogy félóra múlva az asztalhoz intettem a cigányt, záróra után pedig felpakoltam az egész pereputyot s meg sem álltunk a házukig. A dádék utasítás nélkül is tudták, melyikre kell ráhangolni. Arra a szilaj-keserűre, amelyikben a legény keservesen kiált fel, hogy ki tanyája az a nyárfás, amely felé hiába kurjongat, csak nem akar eljőnni a tanyás leánya...

Mayer Terinek tudnia kellett, hogy én állok a cigányok mögött. Nem először húzták így az ablaka alatt.

De most sötét maradt az ablak. Tehát mégis beteg.

... Másnap gyűrötten érkeztem vissza s azon-álmosan indulnom kellett Kassára. Ahogy erről az utamról is megtértem, levél várt a lakáson. A levélben a fényképe. Az első és az utolsó, amelyet kaptam tőle. A fénykép alatt keskeny betűvel ennyi:

Köszönöm.

Elnéztem azt a kedves, szemrehányó arcocskát és úgy éreztem, kissé hitvány ember vagyok. Tehát tudta a címemet és így egyebeket is tudnia kellett rólam. Most már írnom kellett neki. Csak azt nem tudtam, hogyan kezdjem?

Négy egész estén gondolkoztam rajta, miálat az a kedves, szemrehányó arc szüntelenül rám nézett az asztalomról. És én mégse írtam a kis Mayer Terinek...

Mert az ötödik estén egy fiatal és kihívó arcú tüzérezászlós nyitott rám. Hirtelen nem ismertem meg.

— Mayer Géza vagyok, hadnagy úr...

— Szervusz! Mikor jöttél haza?

— Eppen ma egy hete. — S kissé kelletlenül folytatta: — Engedj meg, kérlek, igazán nem szokásom beleavatkozni a mások magánügyeibe, de éppen Miskolcon volt dolgom s Teri addig nógatott, míg meg nem ígértem neki, hogy beszólok hozzád is. Úriember pedig szavát tartja, még ha a saját hűgáról van is szó.

— Köszönöm, pajtás. Hát a kis Teri hogy van?

Vállat vont:

— Hát tudod, kérlek alássan hadnagy úr, kicsit vékony. A multkoriban feküdt is. Nem tudom, mi baja lehetett, mert nem érdeklődtem nála behatóbban. Most azonban engedj meg, kérlek alássan, nekem sietnem kell, mert az ember kénytelen mindenkiféle társadalmi kötelezettségeinek eleget tenni. Veszettül el vagyok foglalva, hadnagy úr. Itt Miskolc városában is annyi az ismerősöm, mint a szemét... Pardon kérlek, üzensz vissza valamit Terinek?

— Mondd meg neki, hogy köszönöm a figyelmességét és hogy a jövő héten fölkeresem. Eppen ma délelőtt helyeztek vissza végleg a pótkerethez. Terinek addig is százszor csókolom a kezét.

— Átadom kérlek, hadnagy úr. Szóval, hogy százszor csókolod a kezét. Lehet különben, hogy este az Abbáziában leszek. Ámbár ez nem biztos, mert tudod, az a sok társadalmi kötelezettség, meg a lányok! Minálunk mindenestre találkozunk majd, hadnagy úr. A viszontlátásig, kérlek alássan!

— Szervusz!

V.

Az a néhány tavaszi hét, amely ezután következett, volt életem legszébb szakasza. És az is marad, amíg tart a rövid életem. Az emlékeim még ma is csalogatnak, de az elmúltat nem lehet visszacsalni. Huszonharmadik esztendőmben nem fogok jární többet soha s hova lett a kis Mayer Teri azóta?

Ötödnapra jelentkeztem a pótkeret parancsnokánál. Még aznap egy kiképzés alatt levő századhoz osztottak be. Ami annyit jelentett, hogy bármelyik pillanatban indulhatok a harctérre. De reménykedtem, hogy valami történik, valami közbe jön és egy darabig még itt maradhatok.

Lakást ismét a régi háziasszonynál vettem ki és így mindennap a kis Mártháék háza előtt kellett elhaladnom. Észre is vett hamarosan. Már másnap üzent értem, hogy látogassam meg. Beszélni akar velem.

Ekkor lépett az életembe a kis Mártha. Órála szinte megfeledkeztem eddig, pedig ez az egyszerű és igénytelen leány annyi baráti jósággal vett körül e naptól fogva s később annyi hálára kötelezett, hogy sohse szabad visszagondolnom rá a legnagyobb szeretet nélkül.

Másnap estefelé becsöngettem hozzájuk. A kis Mártha egyedül fogadott: édesanyja látogatóba ment a szomszédba. Bevezetett az ismerős szobába s szerény jósággal érdeklődött, mint vagyok, merre jártam s meddig maradok? A szoba közepén álltunk s már félhomály ült a szögletekben. A kezét a kezemben tartottam:

— Maga valóságos angyal. És mondja, Teri...?

A kis Mártha az utcai ablak felé mutatott.

Megfordultam. Az ablak mélyedésben, félig függönytől eltakartan, félig háttal a szobának, ott ült Mayer Teri. Mozdulatlanul ült a szögletben. Nagykendő volt a vállára vetve s kifelé nézett.

Ahogy megfordultam, szinte megijedtem. Lábujjhegyen indultam el az ablak felé, hogy meg ne rezzentsem. Még mindig nem nézett hátra.

— Kezit csókolom, Teri, — szólítottam meg kissé elfogulva.

Felém fordult:

— Jó estét . . .

Felém fordult s le nem vette rólam a tekintetét. De ez a tekintet megdöbbsentett. Halovány, nagyon halovány volt Mayer Teri, kedves arca megnyúlt s a szeme úgy csillogott, mint a lázas betegeké.

— Hallottam, hogy beteg volt.

— Igen, — mondotta közömbösen. — Még novemberben gyűjtést rendeztünk a rokkant katonák számára, akkor meghültem. Most jobban vagyok.

A kis Mártha magunkra hagyott. De oly nesztelenül tette be maga mögött az ajtót, hogy észre se vettük. Széket vittem az ablakhoz s leültem Mayer Teri mellé. Zavarban voltam, szerencsére ő kezdte, mialatt közömbösen nézett ki a sűrű utcába.

— Hogy esetleg félre ne értsen, meg kell mondanom, hogy minden délután találkozni szoktam Márhával. Egyszer itt, egyszer minálunk. Ő az én egyetlen pajtásom, kívülre senkim sincs. Nem tudtam, hogy ma délután maga is itt lesz . . .

— Mert akkor el se jött volna. Ezt akarta mondani, ugye?

Az utcát nézte mozdulatlanul. De a szeme mintha megrebbent volna:

— Nem! Nekem nincs egyebem, csak az őszinteségem. Megmondom ezért, hogy akkor is eljöttem volna. Egyszer még látni akartam magát.

S lehajtotta a fejét. A keze után nyúltam. Engedte.

— Teri! Az én mondanivalóm még rövidebb. Szakítani akartam magával, de visszajöttem . . .

— Mert visszarendelték, — szólt közbe gúnyosan s mosoly vonaglott keskeny szája körül.

— Félreértett. Anélkül is visszajöttem volna. Mikor megkaptam a fényképet . . .

Idegessé mozdulatot tett. De a hangja szinte megtört volt:

— Az emlékeimnek tartoztam vele, hogy elküldjem magának. Az én emlékeim szentek.

Megakadtam. Szerencsére belépett Mártha. Mayer Teri felállt. A kis Mártha odajött hozzám s kezemre tette a kezét:

— Ma már nem tudják szeretni egymást az emberek. Legalább maga maradjon jópajtása Terinek.

Lehajoltam és megcsókoltam a kis Mártha kezét. Mayer Terire pedig felsegítettem a kabátot s felajánlottam neki, hogy hazakísérem.

Már az utcán voltunk: a gázlámpák mély sávot eresztettek a fénylő gyalogjárón. Havaseső esett előzően, ezért fénylett a gyalogjáró. Észrevettem, hogy a sikos köveken Mayer Teri egyszer-kétszer megcsúszik. A karomat nyújtottam neki:

— Szabad, kedves?

Szó nélkül adta ide a karját s így mentünk tovább, hallgatagon. Egyszer annyit kérdett:

— Meddig fog itt maradni?

— Nem tudom. Akkor indulhatok a harctérre, amikor felparancsolnak. Előbb a szüleimet kell meglátogatnom, mert harmadik éve nem voltam otthon. Ma kétheti szabadságot kértem.

Már a házuk táján jártunk. Akkor annyit mondott csöndeskén:

— Nekem mához egy hétre lesz a tizennyolcadik születésnapom.

— Tudom.

Elértük a kaput. Vissza akartam fordulni, de maga után hívott:

— Mindenkit szívesen szoktunk látni.

Tehát én is a „mindenki“ közé tartoztam már. Az édesanyja úgy fogadott, mint máskor, azelőtt. Nem akartam sokáig időzni, de mert nem marasztottak, mégis vacsoraidő lett, mire felálltam. Teri jobbkedvű volt már:

— Mikor indul haza?

— Nem megyek haza, — feleltem.

Nem értette.

— De hiszen a szüleit, meg a két kishúgát csak illenék meglátogatnia!

— Ráérek még.

Ezt már megértette. És olyan hálásan mosolygott rám, hogy azt hittem, mindjárt a nyakamba szökik.

Ettől az estétől fogva csak olyankor maradtam el Mayer Teritől, ha okvetlenül a gyakorlótéren kellett tartózkodnom. És nem voltam nyugtalan többé, mert Mayer Teri mellől mindenki más régen elmaradt ezen a tavaszon. A tüzérszászlós, aki azóta hadnagy lett, nagy szívbeli bújában az üteget vezényelte dühösen valamelyik harcmezőn, más-ismerős pedig ekkor már közeledni se próbált a leányhoz. Meg voltam elégedve az eredménnyel, mert a leánnyal azt tehettem már, amit akartam. Soha még olyan alázatos, szófogadó teremtést, mint volt a kis Teri ezen a tavaszon! És én szebbnek láttam őt, mint valaha. Olyan szép volt, hogy néha, amint elnézegettem őt, könnyek gyűltek a szemembe. A születésnapjára szekéren virággal hordottam tele a szobáját. Mikor belépett és megállt a virágtenger közepén, sírva fakadt. És ezúttal legelőször senki-idegent meg nem hívott magukhoz. A szülein kívül csak a bátyja ült az ebédnél, aki azóta eleget tett Miskolcon a társadalmi kötelezettségeinek, azután a kis Mártha is ott volt, meg én is.

Ezen a tavaszon senki, senki nem ment többé Mayer Teriékhez. Nem szeretem a nagy szavakat, de annak a tavasznak pusztá emlékére meg tudok rendülni ma is. Szegény Teri!

Jöttek az éjjeli zenék, ami sok pénzembe került s most már egyre többször kellett igénybe vennem az apámat. Mert amint nőtt a szerelmem, olyan arányban fogyott a pénzem. Az öreg itt-ott neheztelt, nem tudta mirevélni a feltűnő költségeket s nem-egyszer felvetette a kérdést, hova teszem a tisztí fizetésemet? De azért az összeg pontosan megjött minden második héten. Olykor, minden ötödik napon. És nem volt több olyan tiszt a pótkeretnél, mint én azon a tavaszon. Alig mult el éjtszaka, hogy záróra után ki ne kommandiroztam volna a dádékat. És a primás kérdezetlenül is tudta, ki tanyája ez a nyárfás? . . .

Hiszzen ha le tudnám írni azokat a napokat, a legszebb regény lenne az, amit valaha írtak! Egy május eleji napon például, jóval ebéd előtt, a

gyakorlótérről siettem hazafelé. A házuk a város szélén állt, közvetlenül az állomás mellett s a házuk mögött nagy kert terült el kifelé, egészen a hegyek lábáig. Először a gyümölcsös következett, azután széles pázsit s odébb, túl, a kert legvégében, haragos-zöld fenyők szöktek az ég felé. Mintha földöntúli fekete katonáoríások álltak volna strázsát a vidék felett. Ha gyöngye szél jött, annyi bánattal sóhajtoztak, hogy olyankor mindig az emberi elmulás járt az eszemben. Ha pedig vihar jött, úgy zúgtak, de úgy, mintha az elköltözöttek lelkei harsogtak volna a szilaj szélben. Ma is hallom még annak a fenyesnek a zúgását...

Eltértem a mondanivalómtól. A gyakorlótérről igyekeztem tehát hazafelé, a kertjük mentében. Hirtelen megálltam, mert kacagás ütötte meg a fülemet a pázsit irányából. Az ő bágyadtan csengő kacagása. Sűrű és magas liceumkerítés fogta körül a kertet. Egy ugrás a sáncon át s szét-hajtottam a liceumsövényt... De meghatott, amit a kertben láttam.

A pázsit közepén valami nyolc-tíz apró lánygyermekkel hancurozott Mayer Teri. Ő maga égszínű pongyolában volt és éppúgy mezitláb, mint a csöpp tót leányok. És mert csupa pityanggal volt teleszórva a pázsit, a sárgán virító virágokkal megkoszorúzta a haját, ilyen gyermeklánefü-koszorúval fonta körül karjait és vállát, virágba öltöztette a jókedvű apróságokat s úgy kergetőztek a gyepen. Épp akkor futni kezdett a fenyes felé Mayer Teri, aprókat ugorva s két karját kitarva a tündöklő mennyboltnak, mintha az égbe akart volna felszállni. Az apróságok utána, nagy nevetés közt.

Ott álltam észrevétlenül és meghatottan néztem. Élni és örülni szeretett volna szegény, de mivel éniattam lemondott mindenről és mindenkiről, most így próbált örülni az apróságok közt. Gyermekek volt ő maga is.

Eltűnődve mentem tovább, de ezt a képet soha nem felejtettem el. Nem árultam el neki, hogy megleptem. Ő pedig nem mondta meg soha, hogyan próbálta pótolni a maga számára azt, amit elvesztett.

Pedig nem volt titka előttem. Hiszen a régi kispajtásom maradt most is, bár az anyja már nem nyitotta reánk az ajtót minden ötödik percben. Nem is volt szükség reá. Ha kettesben maradtunk, leült mellém a heverőre s arcomhoz tette az arcát. Összeremegtünk s remegő ujjal simogattam meg a haját. S remegve fogtam két kezem közé azt a kedves-szép fejét. Szembenéztem vele... Mosolygott rám, félénken mosolygott. A szeme zavaros volt... Megcsókoltam. Olyankor lehúnyta a szemét...

És felmosolygott megint. Épp olyan félénken:

— Ugye, a felesége leszek?

— A feleségem lesz, Teri.

És nem tudom, miért, de valahányszor azt mondtam neki, lehajtotta a fejét. Majd felállt, lassan odament a zongorához s játszani kezdett, halkán. De mindig azt az egy nótát, mely a Rimaszombat felől fujdogáló szélről szól. S alig-hallhatóan dúdolta hozzá a szöveget:

Szomorú hírt hallok
Az én sorsom felől...

Egyidő óta nem szerettem ezt a nótát. Meg is mondtam neki:

— Teri, csak ezt ne!

Azontúl nem játszotta. Lehet, csak előttem nem.

Akkor már mindenki úgy tekintette, mint a menyasszonyomat. A házban olyanformán néztek rám, mintha odahaza lettem volna. A Teri anyja nem egyszer megsimogatott. Éppenúgy, mint otthon a édesanyám.

— Legyen jó hozzá, fiam. Csak ez az egy lányom van...

Egy májusvégi délelőtt az anyjával találkoztam az utcán. Ő a túlsó oldalon ment, de ahogy meglátott, magához intett. Kissé izgatottnak tűnt fel:

— Mondani akarok magának valamit. De nagyon bizalmasan.

— Parancsoljon, nagyságos asszonyom!

A szemét le nem vette az arcomról.

— Nyílt emberek vagyunk, ezt maga is tapasztalhatta. S ezzel a nyíltsággal mondom meg magának, hogy tegnap este levelet kaptam testvérnénémétől, aki Kolozsvárott lakik. Azt írja a levélben, hogy egy távolabbi rokonunk, egy fiatalember, aki csak néhány évvel ezelőtt kötözött el innét, meg akarja kérni Terit. A néném kérdezi a levélben, nincse még lekötve valakinek a lányom?

Mintha fejbevágtak volna! Nem az ujság, hanem a mód miatt, ahogy tudatták velem. Teri anyja zavartalanul folytatta:

A levelet felolvastam este Teri előtt, de hallani se akar róla. Azt hajtogatja, csak a maga felesége lesz. Mi megszerettük magát, fiam. Mi örülnénk a legjobban, de lássa be, hogy így nem maradhat tovább. Teri tizenhétéves már, mindenki úgy nézi, mint a menyasszonyát. Anyja vagyok a leányomnak, felelős vagyok érte...

Közbevágtam:

— Nagyságos asszonyom, én viszont becsületes ember vagyok. Terivel mi már megegyeztünk, hogy háború után el fogom venni.

De ő a fejét rázta:

— Ne értsen félre, fiam! Terit a télen is megkérték, már akkor megmondta, hogy csak a maga felesége lesz. Pedig nagyon rosszul bánt vele. No, nem szemrehányásképpen mondom, ámbár rászolgált volna. Mi nagyon boldogok lennénk, ha a vőnk lenne, mert megismertük s a családjáról is sok szépet hallottunk. De lássa be, hogy így nem maradhat. A legkevesebb, amit kérhetek, hogy jegyezze el Terit!

Beláttam, hogy igaza van. És ott, az utca közepén, azt mondtam neki:

— Köszönöm a bizalmat, nagyságos asszonyom. De a szüleim tudta nélkül mégse tehetek semmit.

— Nagyon helyes, — bólogatott rá.

— Én most hazautazom, — folytattam kissé izgatottan. — Még ma délután indulok, holnapután itt leszek. Addig is adja át kézcsokjaimat Terinek, nagyságos asszonyom.

Úgy váltam el tőle, mintha már az édesfia lettem volna. És harmadnapra úgy rohantam vissza, mintha elhagyott volna az eszem. Az állomásról hozzájuk hajtattam. Benyitottam a Teri szobájába: a tükör előtt állt s valami virágot próbált beletűzni a hajába. Úgy látszik várt reám. Mikor észrevett a tükörből, megrezsent s a virág kiesett a kezéből. Amire pedig megfordult volna, olyan halavány lett, hogy azt hittem, mindjárt összeesik. Az ajtóban álltam s nem ismertem rá a hangomra:

— Teri, maga nem lesz a feleségem!

Ahogy ezt mondtam, a karja elhalva hanyatlott le. Aztán odakapott

a nyakához és felsírt. Hangja nem volt a sirásának, csak a könnyei patakzottak. És amire fel tudott zokogni, ez volt az első szava:

— Akkor . . . akkor én nagyon rossz leszek!

Megdöbbsentem erre a fenyegetőzésre. Az ebédlő felől ijedten lépett be az édesanyja.

VI.

Amikor idáig ért a barátom, elhallgatott. Lehetett már tizenegy óra. Túl a sétányon játszott még a zene, de a sétány üres volt. Millió csillag remegett a határtalan mennybolton és a Balaton mélységében. S azalatt szünetlenül zsongott a víz.

A keleti parton feljött a holdvilág s szomorú bájjal nézett el a vidék fölött. Távol, igen távol felhők kezdtek felszállni a Balatonból s kék-lilában égő szegélyeikkel megindultak valamerre. Nagyon elhagyottnak éreztem magamat.

Barátom koccintott. Hosszan hallgattunk utána. Amikor megszólalt egyszer, szomorúnak láttam:

— No, meg fogod-e írni?

— Még nem tudom. Annyit körülbelül sejtek, hogy Mayer Teri másnak lesz a felesége, de . . .

Közbevágott:

— De addig még sok minden egyéb történik majd. Ezt akartad mondani, ugye?

— Nem! „De ennek elsősorban te vagy az oka!” Ezt akartam mondani.

— Szóval, hogy a Mayer Teri szerencsétlenségéért én vagyok a felelős. — és meglepődve hajolt felém. — Így gondoltad?

— Többet gondolok ennél. Ha a leány szerencsétlen lesz, csak a te férfiatlanságodon múlik. Megmondhatom, mi történt a hazameneteled alkalmával. A szüleid nem egyeztek bele semmiféle házasságba. Hogy mi lehetett az oka, alig érdekel. Csak a leány sorsára vagyok kíváncsi.

Barátom maga elé töprengett, mintha régi, nagyon régi emlékeivel küzködött volna. Nem zavartam meg. Ahogy ismét feltekintett, szenvedés látszott arcán:

— Szegény Teri úgy viselkedett ettől fogva, mint egy hős. Nem túlozik: hős volt. De ne hidd, hogy én talán pillanatra is meghátráltam volna! Hiszen következtek nemsokára olyan fordulatok, amelyek könnyen ezt a látszatot kelthetnék. A mai estén azonban megnyitom előtted a szívemet és nem lesz olyan tikolt gondolatom, amelyet elhallgatnék. Úgy érzem, mintha gyómnék. Talán megkönnyebbülök utána.

Hátrádólt a székben:

— Nem tagadom, először nem vettem komolyan a dolgot. Azt hittem, tovább is folyhat a játék olyan ártatlanul, mint addig. Nem! Nem! — és ingerült mozdulatot tett. — Egy pillanatra se hátráltam meg! Senki szemrehányást nékem nem tehet. Hiszen attól a peretől kezdve oly nagy szerepe lett a véletlennek, hogy Istennek kellett volna lennem, ha mindent előre akartam volna látni . . . Azóta, hogy olyan szerencsétlen lett a kis Teri, sok hányódáson mentem át. Voltak pillanataim, amikor végezni akartam magammal, de a legutolsó gondolatban visszatartott egy láthatatlan kis kéz. Csak az ő keze lehetett. S olyankor nem egyszer megütött a gon-

dolat: hátha üzeni fog még utánam! Mert tudtam, hogy még akkor is szeretettel gondolt reám, amikor olyan szerencsétlen lett. A mai éjszakán azt is tudom már, hogy Mayer Teri mindig szeretni fog engemet.

Elhallgatott.

— No, és mi történt azután?

— Azután? — és mintha távoli, nagyon távoli álomból révült volna magához. — Várj csak, várj! Hiszen közbe még kihagytam valamit s először arra fogok kitérni röviden. Elbeszélem a találkozást, mely köztem és az apám közt folyt le. Úgy összevesztünk, hogy utoljára az asztalt döntöttük mind a ketten. És miért? Mert semmi okunk nem volt rá. Még ma is csodálkozom, hogy fel nem pofozott az apám. Mert nagyon szokatlan ember. De nem úntatlak veled?

— Folytasd, kérlek!

VII.

— Furcsa emberek laknak arrafelé, a sokat küzködő Felvidéken. Jártál-e már azokon a tájakon? Aki látta egyszer a Beszkidek setét ormait, hallotta a mi kesergő dalainkat, mindig bús vággyal gondol vissza rájuk a messzeségből. Vannak ott zúgó nádasok, bánkódó fejű fenyvesek, szelben recsegő erdők, nyári időben pedig olyan világos éjtszakák, mint csak az ukrainai puszták felett. Ezeresztendő s nyomor sír fel a zsellérkalyibák falai közül s pusztulnak az udvarházak is. De a jókedvünk sem hiányzik azért. Igaz, hogy minden rövidke vígasságnak nagy elbúsulás a vége. Muszka melankólia, lengyel könnyelműség találkozik itt a magyar hetykeséggel és hamareborulással. Ezer esztendő óta sehol annyit nem csalódtak és nem reménykedtek, mint minálunk.

S ezért olyan kiszámíthatatlan a felsőmagyarországi ember. De számtalan furcsaságaikkal még ott is kitűntek a mi családunk férfitagjai. A dédapámnak például az volt a szokása, hogy egész életén át a bekecse zsebében hordta bevarrva azt a tizenégyezer forintot, amelyért egyszer eladta a juhnyáját. És ha otthon szükségét látott is a család, egy fillért ki nem adott volna a tizenégyezerből. A nagyapám szakadatlanul zsidókkal trafikált. A zsidók megsúgták neki egyszer, hogy ne adja el az életet, mert háború van kitörőben s akkor tízszeres ára lesz a gabonának. A nagyapám erre gyűjteni kezdett. És gyűjtött tizenhét éven keresztül. Háború persze nem jött, de amikor tizenhét esztendő múlva meghalt, hat magtárból két héten át vasvillával hajigálták ki a kicsirázott kékéket. Mert a gabonát kévéstől gyűjtötte a nagyapám. Hogy miért? Talán ő maga sem tudta. Emlékszem, hogy az apám jajgatva cibálta a haját abban az időben. De azért nem esett kétségbe, hanem maga fogta meg az ekeszarvát s úgy kezdett mindent elülről.

Valamennyi elődöm közül talán az apám volt a legkülönösebb. Sohase láttam például, hogy annak a kis polituros szekrénynek a kulcsát, melyben a pénzt őrizte, csak egyszer is oda merte volna adni az édesanyámnak. Szünetlenül gyanakodott mindenkire s szünetlenül talpon volt. Éjfél után nem egyszer lábujjhegyen lopózkodott ki a szobából, ijesztő csendben átsiklott a szérüskerten, árnyékszerűen elhúzódt az ólak és csűrök között, nyári időben pedig órákon át el-elguggolt fülelgetve a gyümölcsös-kertben. És ha lopáson kapta valamelyik cselédjét, ott helyben eldöngette

a vasvillával. Mert ilyen éjtszakai kirándulásain mindig vasvillával járt az apám.

És mégis szegényedett évről-évre. Bizalmatlan volt mindenki iránt, de csak az nem lopta és nem csalta meg, aki nem akarta. Fősvény ember volt, szinte zsugori s pénze mégis alig akadt. Legtöbb bizalmatlansággal a család tagjait figyelgette. Nyomasztó csend ült a házunk felett, amelyről évről-évre hulldogált a zsindegy, meg a vakolat, de az apám nem gondolt rá soha, hogy megjavíttassa. Édesanyám csöndes megadással dolgozott napról-napra. Ijesztő volt, mennyit dolgozott. A két kishugom mihelyt kikerült a leányiskolából, azonnal nekiállt a kietlen házirendnek. Dolgoztak szegénykék, amíg csak bírta a két gyöngye karjuk. De az apám sohase volt megelégedve: többnyire korholt valakit, vagy morgott magában. A birtokból pedig mégis csak kellett valami jövedelemnek lennie. De hogy hová tűnhetik, fogalmunk se volt róla. Amikor már nagyobbak lettünk, édesanyánk elárulta egyszer bizalmasan, hogy az első szobában, közvetlenül a kályha mellett ki lehet emelni a padló egyik deszkáját, a deszka alatt jókora üreg van, az üregben egy üst, s az üstben vagy félvéka ezüst forint. Ebbe az első szobába estétől-hajnalig senkinek se volt szabad belépnie, csak az apámnak. Hosszú esztendőök óta aludt ebben a szobában, a kályha mellett egy bundán, illetve a félvéka pénz föllött. Egyszer-kétszer megleste ijedten az anyám, amint az öreg alacsony zsámolyszéken, lebocsátott függönyök mögött, reszkető mécsvilágnál kuporgott az üreg fölött, valami rongydarabkával fényesítgette a térdén a forintokat s aközben sajátmagához beszélgetett.

De azért ő se morgott szakadatlanul. Mert voltak napjai, amikor minden ok nélkül feneketlen kedve támadt. Olyankor csapraütött egy hordó bort, összezúszította a jegyzőt, a papot, a patikust, a tanítót, még vagy öt-hat nemesembert, a konyhában nagy vacsorát kellett csapni, aztán a faluvégi vályogvetők közül felparancsolta a primást, a klarinétost, meg a bőgöst. És ha a morék ráncingotak a nótájára, a szegény öreg két tenyerébe bocsátotta a gondoktól megvert borostás fejét és úgy kezdett dalolni, hogy könnyek potyogtak le a szeméből:

Indulj fakó lovam Lengyelország fele,

Ügyse jövök én már többet visszafele,

Kedves kis hazámat többet nem láthatom,

Ninesen olyan bánat, mint az én bánatom.

Később hegyezni kezdtek a cigányok s olyankor, éjjelután, ha már keresztbe állt a szemük, az apám csak kiugrott a szoba közepére, oldaltbiggyesztette a kalapját, csípőn kapta magát s úgy kezdett cifrázni egymagában, hogy a vendégek lelkesedve tapsoltak rá. Hogy tudott táncolni! Csizmája alatt megdobogott a ház, kemény tenyerével oda-odacsapott a mestergerendára, összebokázott hegyesen s olyan cifrázásba fogott, hogy nem lehetett látni a lábát. Hajnal felé rendszerint már nem bírt magával s olyat rúgott a bőgőbe, hogy forgácsokban repült szét a bőgő. A mellényzsebéből gőgös fejtartással lökött oda vagy száz forintot s a cigányok röhögve kapták el a pénzt. Másnap azonban, ha már kijózanodott, leült az ebédlő kopott díványára és mialatt két markába fogta a fejét, méregtől fújva jajgatott:

— Kiraboltak! Megöltek! Minden boromat elitták a gazemberek!

Dehát ez régen volt, még a háború előtt. Én abban az évben tettem le az érettségi vizsgát s jogász szerettem volna lenni. Az apám meg se hallgatott:

— Gazdász leszel! Elég!!

Még szerencse volt, hogy kitört a háború. Legalább elodázhattam ezt a kérdést. Reméltem, hogy azalatt az öreg is változik valamit.

A kettőnk viszonya különösképp alakult azelőtt. Én az iskolából úgyszólván csak a nagyszünidőre kerültem haza és olyankor se maradtam sokáig. Négy-öt napig elvoltam valahogy, de az apám a második létra rendszerint mezei munkába akart fogni. Olyankor ráültem valamelyik hóra, átlovagoltam ehhez az ismerőshöz, ahhoz a rokonhoz. És csak napok múlva kerültem vissza ismét. A gimnáziumi nyolc esztendő alatt talán kétszer se jöttem össze bizalmasan az apámmal s emiatt idő multával csaknem idegenek gyanánt álltunk egymással szemben.

Akkor kitört a háború. Az első napon bevonultam s attólfogva csak mint zászlós láttam viszont a szüleimet. Volt ez úgy másfél esztendő múlva. Azalatt sok minden megváltozott. Az apámat meghatották harc-téri szenvedéseim s amikor súlyos sebekkel hoztak haza a frontról, könnyekre fakadt az ágyam mellett. Később egyéb szomorúságok következtek. Elesett a bátyám, a két unokatestvérem s a kishugaimtól hallottam, hogy abban az időben nem tudott aludni az öreg. Éjszakánként fel és le járkált a szobájában s néha ijedten hallották, amint fel-felcsuklott. Dehát ez is elmúlt. A háborút is megszokta lassankint s attólkezdvé még inkább visszaesett. Még ritkábban borotválkozott, még bizalmatlanabb lett s szünetlenül krákogott. Sohase volt jókedve, ahelyett káromkodni szeretett. A cselédei — dologkerülő polyákok nagyrészt — most már hetenként váltakoztak, mert az öreg karóval verte őket az udvaron. Egyetlen kivétel talán én lehettem. De csak azért, mert ritkán látott. A pénzt megküldte pontosan, a kísérő levelei sem maradtak el. Ezekben a levelekben eleinte csak panaszkodott rám, az utóbbi időben azonban egyre többször megfenyegetett, hogy kitagad, ha így folytatom.

Ilyen előzmények után utaztam haza lóhalálában, hogy bejelentsem: feleségül akarom venni Mayer Terit.

Este érkeztem meg. Az öreg az ebédlőben fogadott, a tiszteletemre megborotválkozott, a bajuszát meg spárgára kötötte ki. Megölelt, maga elé tartott messziről s annyit mondott:

— Na, nyalka tiszt vagy, nem tagadhatom!

Bár ne lettem volna olyan nyalka! Másnap már ezt is a szememre hányta.

Ezen az estén soká maradtunk fent. A két kishugom kedvesen elkönnyökölve gyönyörködött bennem, az édesanyám csöndes szótlansággal sajnált, mert sejtette szegény, hogy megint csak belekerülök a veszedelembe. Az öreg mintha minden gondját elfelejtette volna erre az egy estére. A csataleírások érdekelték mindenekfölött és valahányszor kitértem egy-egy válságosabb élményemre, az öreg fejencsapta magát, annyira tetszett neki:

— Milyen kár, hogy nem lehettem ott! Igaz a! Hát a nyíregyházi huszárok hogy viselik magukat?

Mert huszár volt ő maga is Nyíregyházán. De annak csaknem harminc esztendeje lehetett akkor.

Ebben az én történetemben sok fordul meg a véletlen. Ilyen véletlen volt például, hogy csak másnapra hagytam nagy előterjeszténi-valómat. Kissé szorongatott s ahogy odahaza ültem, szokatlannak találtam magam is. Pedig ha azon az estén állok elő vele, amikor megvolt hozzá mindnyájunk hangulata, sok minden másképp történt volna. Nyugodtan meghallgatnak s az apám, ha annyit mondok, hogy a leány jómódú, bizonyosan egyet koccint rá:

— No, majd körülnézünk legközelebb!

És bizonyos, hogy egy hét múlva az anyámmal, vagy valamelyik hugommal már leutazott volna a Teri szüleihöz. Sokszor megemlegettem azóta ezt az estét!

Másnapra minden megváltozott. Az apám rosszkedvűen ébredt, mert az este valamivel több bort ivott. Panaszkodott, hogy fáj a feje, meg a füle is zúg. Ez még nem lett volna baj. A baj ott kezdődött, hogy megsántult az egyik lova s ezt éppen ezen a délelőttön fedezte fel. Olyan méreg fogta el, hogy szaladt a vasvilla után s félig agyonverte az egyik igáslegényt. Mire az ebédhez nézett be, már prüszkölt és káromkodott.

Egyszerre ijesztően csendes lett a ház.

Én ugyan erőlködtem, hogy másra tereljem a szót, de az öreg annál jobban felbőszült:

— Disznó zsványok! Ki akarnak fosztani! Hej, hogy esz a méreg!

A hajába kapott, úgy cibálta a saját fejét. Mindenki menekült az asztaltól. Ketten maradtunk.

És nekem elő kellett állnom, mert csak három napot kaptam a parancsnokomtól. Este már indult a vonatom.

Odaléptem az öreg elé. Éppen kifelé készült s a magtár kulcsai után keresgélt. Amikor meghallotta, mi a szándékom, furcsán kapta el a fejét. A félbajusza megrándult, mintha azzal a félbajusszal nyomta volna vissza a kitörő nevetését:

— No, még mit nem!

Éreztem, komikus leszek. Az apám is észrevett valamit. Félig-bosszúsan rántott egyet a vállán:

— Majd visszajövök mindjárt. Úgyis számárság az egész.

Szégyenkezve s tehetetlenül maradtam az ebédlőben. Beletelt három óra, amire visszakerült. Azonban vagy elfelejtette már, vagy nem akarta előhozni, mert leült az ablakba, kivette a tárcáját s pénzt kezdett számolni maga elé. Megint eléje álltam:

— Édesapám, mi a válasza?

Felnézett, mintha nem értette volna. S kurtán annyit szólt:

— Ráérsz még. Aztán háború van. Meg állásod sincs . . .

Mintha fejbevágtak volna:

— Majd gazdálkodom édesapám mellett . . .

— Mit? — és felugrott. — Itt magam is elvégzem a munkát! Nincs szükségem rád! Még úgyse dolgoznál, mert csak keserűségemre vagy! Előbb végezd el a jogot!

— De hiszen édesapám akarta, hogy gazdász legyek!

— Hát akkor légy gazdász! Mit bánom én! Nekem senkit ne hozz a nyakamra!

A düh összeszorította a torkomat. Még csak arra sem volt kíváncsi, ki az a leány, akit el akarnék venni? Fújt és káromkodott már, de csupán

azért, hogy leplezze a zavarát. Mert annyi rosszindulatot még róla sem tételeztem fel. Azt mondtam neki:

— Mégis hallatlan, hogy meg se akar hallgatni!

Mintha észrevette volna magát. De egy vállrántással másodszor is elintézett:

— Semmi közöm hozzá!

S másodszor is faképnél hagyott.

Könnyek gyűltek a szemembe. Azalatt óvatosan besompolygott hozzám a két hugom. Később az anyám is bejött. Körülfogtak, hogy mi történt? A legelején kezdtem s amire másfél óra mulva odáig jutottam, hogy miért is jöttem haza, a két hugom részvételt vett körül. Az anyám sirdogált:

— Pedig így lenne a legjobb, fiam . . .

— Apa borzasztó ember, ha megharagszik, — mondta a nagyobbik hugom.

A kisebbik rásóhajtott:

— S még csak meg se hallgatott. Így tesz ő mivelünk is.

És elgubbaszkodtunk négyen, panasz-szó nélkül. Az apámmal csak a vacsoránál találkoztam. Fújva evett. Ahelyett, hogy legalább kikérdéztet volna. Nem volt kíváncsi semmire.

Felálltam, a kardom után nyultam. Indulnom kellett. Azt se kérdezte, hová megyek? Édesanyám s a két hugom lesütött szemmel ült az asztalnál. Megcsókoltam őket s akkor odaszóltam az apámnak:

— Ez az utolsó szava?

— Igen! — és rácsapott az asztalra.

No, erre én is odacsaptam, de olyat, hogy az öreg ugrott tőle egy nagyot:

— Édesapám! Maga nagyon rosszlelkű ember!

Mély csönd támadt erre. Az öreg hirtelen odakapott a torkához, mintha meg akart volna fulni. Amire magához tért, én már kocsiban ültem. Még hallottam belülről a dühöngését. Azt hittem, széthajítja a szobát:

— Orcátlan, pimasz kölyök! Mars ki az udvaromból!

Másnap délelőtt már ott álltam Mayer Teri előtt. Mire fel tudott szokni, ez volt az első szava:

— Akkor én nagyon rossz leszek!

Megdöböntem. Az ebédlő felől ijedten lépett be az édesanyja. Ahogy megtudta, miről van szó, maga után hívott s helyel kínált meg a szalónban. Előadtam neki mindent. Időközben belépett az öregúr is. Elmondtam, hogy az édesanyám, meg a két kishugom ismeretlenül is csókolgatja Terit, de az apám szinte megveszett. Pedig nem is tudta, kiről van szó.

Mayer néni itt már mosolygott. A bácsi fejemre tette a kezét:

— Hát ilyen emberek is akadnak. De azért nincs baj, fiam. Ha vége lesz a háborúnak, majd beáll mellém az irodába . . .

A pusztta lehetőségre tiltakozni kezdtem:

— Nem! Ez lehetetlen!

Mert akkor még nagyon önérzetes hadnagy voltam. Ma másképp csinálnám.

Úgy búcsúztak el tőlem, mint máskor is. Talán még nagyobb szeretettel. A Teri szobáján kellett áthaladnom. Az ablakban állt, kisírt szemmel. Ahogy megpillantott, félig elfordult tőlem.

— Teri! Még visszajövök.

Erre már egészen elfordult. Csaknem könyörgött:

— Menjen, kérem . . . Nem akarom látni . . .

Elmentem. És soha többé nem mentem vissza hozzájuk.

VIII.

Rövid időn belül kétszer kellett megcsalatkoznom Mayer Teriben. Az első csalódásom felháborított, pedig nem is volt rá okom. A másodikon mélyen megindultam. Ez azonban csak később történt.

Eljött a június: én a menetszázad parancsnoka voltam ekkor. Úgy volt, hogy ha távirati parancs érkezik, minden pillanatban indulhatunk. Közben több kisebb gyakorlat következett s néha napokig elmaradtunk a hegyek között. De sohase távolodtunk messzire. Ha pedig fülig-porosan bevonultunk a kaszárnyába, alig mozdultam ki a lakásomról. Visszavonultam mindentől és mindenkitől. Leszámoltam magammal s egyelőre nem akartam látni Mayer Terit. Csak megzavart volna.

Ez az óvatosságom különben felesleges volt. Valami két héttel ezután azt hallottam, hogy fürdőre ment az egész háznép. De hogy hová, nem mondták meg, én pedig nem érdeklődtem utánuk. Most már minek?

Így mult el egy hónap. Aztán megjött a várva-várt távirat s a menetszázad másnap vonatba szállt, de én nélkülem. Azon a napon ugyanis, amelyen megérkezett a távirat, a pótkeret parancsnoka magához rendelt s valami bizalmas iratesomóval küldött fel Pestre. Azt mondta, annyira fontos titkokat viszek magammal, hogy nem meri rábízni más tisztre. Külön a lelkemre kötötte még, hogy a futárszakaszba senki-idegent be ne bocsássak az úton. A menetszázadot egy hadnagy társam vette át s vezette föl a harctérre.

Visszamaradtam tehát és nem ez volt az egyetlen eset. Talán két héttel ezután felrendelték a második menetszázadot is. Nagy pótlásokra volt szükség akkoriban a frontokon. Én megint nem mentem. Az indulás előtti napon a parancsnok irodái szolgálatra osztott be maga mellé. Azt mondta, csak a legmegbízhatóbb tisztjét választhatja erre a kényes természetű feladatra. Ez a magyarázat meglepett, de nem kerestem az okát. Olyan mindegy volt akkor nekem.

Időközben az egyik közeli bányavárosban sztrájkba álltak a munkások. A parancsnok egy századdal engemet küldött ki a zavargás letörésére. Feladatom annyiból állt, hogy vigyáznom kellett a bányatelepre. Két hétig maradtam kint: azalatt békésen kiegyeztek az igazgatók és a munkások.

Amire innét is visszakerültem, már arattak. A legénységnek azt a részét, amely még nem került bele a menetszázadba, a közeli uradalmakba rendelték ki aratómunkára. Minden ilyen osztagnak egy tiszt volt a parancsnoka s valamennyi fölé engemet nevezett ki a pótkeret-parancsnok. Azontul is mellette maradtam az irodában. Új munkaköröm annyiból állt mindössze, hogy vasárnap délelőttönkint, ha beszámoló-kihallgatásra jelentkeztek az arató-osztagok parancsnokai, én adtam ki nekik az újabb utasításokat.

Mayer Teriről semmit se tudtam azalatt. Azaz mégis!

Egy délután, amint hazafelé tartok a kaszárnyából, — forró kánikulai nap volt, — a kis Mártha integet felém az ablakból. Besiettem hozzá. Nagyon izgatott volt:

— No, szép katona! Így megfélekezni a legjobb barátjáról! Hát illik ez?

Valami mentegetődzést mondtam. A kislány összekulcsolta a kezét:

— Mondja, miért tette ezt Terivel? Tudja, mi történt?

— No!

— Négy nappal ezelőtt menyasszony lett. Tegnap kaptam meg a leveleit . . .

Nem tudtam rá mit felelni. Úgy tekintettem magamat másfél hónap óta, hogy semmi nem köt többé Mayer Terihez, most mégis rosszul esett ez a nagy hűtlensége. A szívem fájt. A kis Mártha mindenáron okosan akart beszélni hozzám:

— Jaj, rettenetes dolog ez! Mayer bácsi, amikor megkérték a Teri kezét, azt felelte a kérőnek, hogy legyen türelemmel, amíg visszajönnek a fürdőből. Mert van itt valaki, aki miatt nagy bajok lehetnének még. Ha a leánya még egyszer meglátja azt a valakit és ha akkor is a kérő menyasszonya akar lenni, ő beleegyezik mindene.

— Az a valaki persze én vagyok!

— Maga, Kálmán. S látja, Teri és a mamája addig se akart várni. Tudom, hogy Terit csak a hiúsága vitte bele ebbe a makacskodásba, mert azt hiszi, hogy így bosszút fog állni magán. Rettenetes dolog ez, s én nagyon félttem szegényt! Mert tudom, hogy ma is csak magát szereti.

Mayer Terinek ez a meggondolatlansága volt az én első csalódásom. Eleinte fájt a szívem, de később igen felháborodtam ellene. Pedig talán nem is volt igazam. Hiszen Terit mégis csak elhagytam s szégyenében és kétségbeesésében mit tehetett volna egyebet! De erre csak később gondoltam, talán azért, hogy magam előtt mentegessem. Abban a pillanatban azonban rendkívül fel voltam háborodva:

— S ki a vőlegénye?

— Egy Vértes nevű vadászhadnagy.

— Ismerem. Kedves fiú, de kicsit mamlasz. Köszönöm magának, Mártha . . .

Elém állt, összetette a kezét:

— Úgye, meg fog látogatni ezentul is? Legalább — engemet.

— Feltétlenül! Ezt megígérem. Úgyse maradok már sokáig, mert tegnap megint én lettem a menetszázad parancsnoka. Remélem, utoljára.

Négy-öt nappal ezután, úgy alkonyattájt, amikor már többen kijöttek a korszóra, a kávéház terraszán üldögélek a parancsnokkal. Azóta, hogy kénytelen volt a legközelebbi menetszázadba kitenni, feltűnően szíves lett hozzám s minden szabad percében magával cipelgetett.

Hát amint beszélgetünk a terraszon, s közbe a járókelőket vizsgáljuk, egyszerre mintha szíven ütöttek volna. Alig tíz lépésnyire észreveszem Terit, amint jön a vőlegénye karján s mögötte a szülők. Mayer Teri már előbb megpillanthatott, mert ijedt kis rezzenést láttam a szemeiben. De azért mosolyogni próbált. És ahogy hozzánk értek, megelőzött egy kedves bólintással:

— Jónapot!

Mindnyájan nagyon szívesek voltak, amikor tisztelgetem. A vőlegény

még külön is „szervusz“-t intett a kezével. Visszaintettem. Nagy melege lehetett e pillanatban.

Ahogy elmentek mellettünk, a parancsnok hozzám hajolt:

— Hogy tudtál ilyen számár lenni! Így elszalasztani a legszebb leányt!

— Nem kettőnkön mult, alezredes úr.

Másnap vasárnap volt. Az arató-osztagok hadnagyai és zászlósai délelőtt bejöttek a városba s megtették a szokásos jelentést. Estefelé befogattam két kocsiba és, mint rendesen, magam vittem ki őket az állomásra. Mikor a Teriék háza előtt hajtattam el, a vőlegényével az egyik ablakban könyökölt. Köszöntem nekik. Ahogy később visszafelé jöttem az első kocsin, mindketten a kapuban álltak. Visszafogtam a lovakat, leugrottam, kezetsókoltam a leánynak, Vértés bajtársamnak pedig ennyit mondtam:

— Gratulálok!

Úgy tett, mintha nagyon örült volna. Mayer Teri hirtelen másról kezdett beszélni. De olyan hangon, mintha csak tegnap, vagy ma délelőtt váltunk volna el egymástól és mintha soha semmi se lett volna kettőnk között:

— Arra gondoltunk, hogy megkocsikáztathatna bennünket.

— A legnagyobb örömmel!

A katona-kocsistól átvettem a gyeplőt, de Mayer Teri odaszólt a legénynek:

— Maga csak üljön hátra, a hadnagy úr mellé. Én jobban szeretek a bakon ülni . . .

Vértés bajtársam jókedvűen mondta rá:

— Ó, az nagyszerű lesz!

Így akarta tudtomra adni, hogy csak azért sem féltékeny rám s hátraült a kocsihoz. Teri mellém szökött fel s mialatt megfordultam a kocsi-val, belémkarolt, mint annyiszor azelőtt. Éreztem, hogy megremeg.

Odavágtam a lovak közé s öt perc múlva kint repültünk a fehér országúton. Jött az este. A hegyormok fölött veresben lángolt az ég, de csillag még nem látszott. Hús levegő csapott szembe s mialatt csattogtak a lovak, Vértés bajtársam a legénnyel próbált diskurálgatni. Mayer Teri felnézett rám és suttogva mondta:

— Istenem, csak felborulnánk . . .

— Hogy mondhat ilyet!

Félig a karomra hajtotta le a fejét:

— Jobb lenne meghalni. Így . . . Így nem érdemes . . .

— Legyen okos, Teri! — csitítottam igaz részvétellel.

A hangja könyörgő, csaknem megtört volt:

— Nem tudok már okos lenni . . . Jaj, mit csináltam!

Aznap vacsorakor benéztem a tisztí étkezőbe. Kissé későn érkeztem: a parancsnok, aki találkozózt adott ide, már elment. Gondoltam, majd felkeresem a kávéházban. A ruhatárban leadtam a sapkámat s az étkező felé indultam, de meg kellett állnom az ajtó előtt. Mintha odaszegeztek volna.

Az ajtó ugyanis féig nyitva maradt s odabent harsányan nevettek valamin a tiszték. A nevemet hallottam s az erre támadt szünetnyi csöndben ezt mondta valaki:

— Fogadjunk, hogy ezzel a menetszázaddal se fog kimenni! Jó protekciója van a gyerekeknek!

— Kékszemű protekció! — szolt közbe egy másik hang. — Fülíg szerelmes beléje még az öreg is.

Itt a pótkeretparancsnok nevét mondta az illető. A tiszték megint nevettek. Aztán Vértés hadnagyot említette valaki s egy harmadik tiszt az asztalra csapott:

— A Vértés csak lógós!

Újabb nevetés. Nem tudtam mozdulni az ajtóból. Még szerencsém volt, hogy nem vetek észre belülről. Legalább visszahúzódhattam. Elkértem a sapkámot s kimentem. Csak az utcán álltam meg.

Mindent tudtam! Mayer Teri tehát, amikor elhagytam őt s amikor keserűségében másnak lett a menyasszonya, addig könyörgött a parancsnokomnak, míg meg nem ígérte neki, hogy egyelőre visszatart a pótkeretnél. Teri nem akarta, hogy veszedelembe jussak megint s mit nem tudott elérni, ha a fejébe vette! Hogy a parancsnok is szerelmes volt Teribe, nem volt újság előttem. Ugyan ki ne szeretne volna! S ugyan mit nem tett volna meg a parancsnok, ha egyszer Mayer Teri kérte rá! Az öreg úgysis gyakran megfordult a házukban. Ez a meglepő felfedezés volt az a második családóm Mayer Teriben, amelyet már érintettem előbb. Most, amikor elszakadt tőlem, repeső aggodalommal gondoskodott rólam. Ez a szeretete meghatott. De ugyanakkor szégyen fogott el, hogy már a tisztí étkezőben is ezen mulatnak. Nem! Nevetséges mégse akartam lenni!

Még abban a negyedórában felszaladtam a kis Márháékhoz. Ő maga nyitott ajtót:

— Jőjjön beljebb!

— Köszönöm, most nem érek rá. De egy igen-igen nagy kérésem lenne magához.

— Parancsoljon! — mondta szerény készséggel.

— Legyen olyan jó: holnap délután három órára hívassa ide Terit!

— Szívesen. Csakhogy a vőlegénye is olyankor szokott átmenni hozzájuk . . .

— A vőlegényt majd én elintézem.

S el is intéztem. Vértés hadnagyot akkor már a menetszázadomba osztották be. Délelőttönkint valamennyi tisztnek ki kellett vonulnia a századdal, délután már csak az ügyeletes maradt együtt a legénységgel. Másnapra természetesen Vértés bajtársamat tettem meg ügyeletes tisztnek. Először, de nem utoljára.

Délután háromkor bezörgettem a kis Márhához. Ő maga jött elem most is. Annyit sűgött:

— A mamámmal majd félrevonulunk. Teri a nagyszobában várja.

Benyitottam. Az ablakban ült, széles karosszékekben. Hideg arccal ült ott s alig-észrevehetően biccentett felém. Elfogódva álltam meg előtte.

— Eljöttem — mondta halkan, de minden szomorúság nélkül.

— Köszönöm. Tudja-e miért kértemm át?

— Nem tudom. — S közömbösen jelezte a fejével, hogy igazán nem tudja.

Úgy maradtam állva. Mert előre föltettem, hogy ha kikérdeztem, azonnal el fogok menni.

— Teri, tudja-e, miről beszélnek egymás között a tiszték?

Kíváncsian emelte rám a hideg-szép szemét.

— Arról beszélnek, hogy maga miatt nem küldenek ki a harcterre. Maga megkérte rá az alezredest, hogy lehetőleg a legutolsó pillanatban helyezzen ki valahova mindegyik menetszázadból. Ez kétszer meg is történt eddig.

Úgy nézett rám, mintha mindezt most hallotta volna először. De nem csodálkozott el. Csöndesen annyit szólt:

— Ez igaz.

— Úgy? S ahhoz mit szól, hogy már hírbe keveredett miatta?

— Nem törődöm vele.

Olyan nyugodtan adta meg a rövid válaszokat, mintha énreám nem is tartozott volna az egész. Ez a közömbösség kihozott a sodromból:

— Kérem, megtiltom magának!

Csöndeskén ingatta hozzá a fejét:

— Téved. Azt teszem, amit akarok. És soha, soha senki meg nem tilthatja nekem, hogy ne remegjek azért, akit szeretek.

Nem volt már közömbös. A szeme felfénylett, aztán elhomályosult. Remegő szájjal felállt, az asztalig támolgott, ott leesett egy székebe s leborult a két karjára. És akkor sírni kezdett . . . nagyon.

Tehetetlenül álltam előtte, de már nem bántam. Jobb volt így. És mialatt sírdogált, bűnbánatot éreztem. Mert soha senki nem fog szeretni engemet úgy, mint szeretett Mayer Teri. És minél szerencsétlenebb lett énmiattam, annál többet remogett értem.

Hozzá léptem s nagy gyöngédséggel símogattam a haját:

— Ugye, nem haragszik rám?

— Nem tudok én haragudni magára, — sírdogálta megtörtén. — Jaj, nem tudok . . .

Én csak símogattam. Felnézett rám, kissé megbomlott hajjal. A könnyein át mosolygott:

— Ugye, sohase fog elhagyni?

— Sohase hagyom el, Teri . . . De megtiltom magának, hogy bármit is tegyen értem ezentúl! Értse meg, ez nem illik!

Felállt, még mindig könnyes szemmel. Aztán hirtelen és hevesen átkapott a két karjával s vállamra hajtotta a fejét:

— Pedig megpróbáltam még egyszer . . . Tegnapelőtt . . . De már nem sikerült . . . Jaj, csak ne szeretném magát annyira!

A jegygyűrűt lassan levonta az ujjáról s odatette az asztalra:

— Vissza fogom küldeni Vértesnek. A maga menyasszonya vagyok. Inkább meghalok, de nem leszek másnak a felesége!

— Teri! — és megsajnáltam. — Nem így kell azt csinálni. Mindenki megszólna. Legyen egy kis türelemmel . . .

— Igaza van, — és egy nagyot sóhajtott. — A szüleim is gyanut fognának, pedig magára igen haragszik az édesanyám. Majd csak elintézem valahogy. Istenem, mennyi baja van az embernek!

— Különösen, ha magunk szerezzük magunknak a bajt.

— Igaza van, — mondotta ismét s szemrehányóan nézett rám. — De én akkor nagyon kétségbe voltam esve. Most már nyugodt vagyok, Kálmán.

A kis Mártha nyitott ránk jókedvűen:

— Na, elintézték már mindent?

Milyen sok hálával tartozom ennek az igénytelen jóságú leánynak! És

mennyi észrevétlen ügyességgel csinált mindent, hogy délutánonkint összehozhasson bennünket! A vőlegény egyelőre nem igen okvetetlenkedett, mivel a vőlegényt e naptól fogva állandó délutáni ügyeletre rendeltem ki. Az esteivel szabadon rendelkezhetett, de a délután az enyém volt. Azok a későnyári délutánok! Az ablak előtt porosan állnak az akácfák s a mennybolt mélységében mozdulat nélkül hever egy-egy darabka felhő. Kihaltak a fényben vakító utcák... És mi csaknem mindennap találkozunk. Óvatosan, ügyeskedve kell bejutni a házba, de nem mehetek elég-jókor, hogy Teri már ne várna reám a kis Márhánál! Mosolyogva szalad elém olyankor, kitérve a karjait s nevetve ölel át. Úgy csapong, mint csak régen, amikor még nem volt oka rá, hogy szomorú legyen. Mert ekkor gyakran gyötörhette magát szegény. Előtte nem mutatta, de tudtam jól. Hiszen a házukba egyelőre nem léphettem be, ami mégis bánthatta. Talán azért is futott elém olyan repesve, ha beléptem délutánonkint:

— Alászolgája hadnagy úr! Tudja-e, mit mondott tegnap este a vőlegényem?

— No?

— Hogy én találkozni szoktam magával!

— És maga persze nem tagadta le.

— Eltalálta a hadnagy úr. Azt mondtam neki, persze egy iszonyatosat sóhajtva: Istenem, hát az is lehetséges. Erre olyan haragos lett, hogy fogta a kardját és otthagytott. Nem vágta még le magát azóta? Ha nem, akkor feltétlenül mulat valahol. Biztosan el fog árulni az apámnak...

— Ez gyávaóság lenne tőle, Teri.

— Dehát akkor mit csináljunk! Sokszor csaknem sajnálom. Igazán nem tehetek róla!

Olyankor már megintettem:

— Teri, maga haszontalan kezd lenni!

Vértés kollégám valóban ivott azalatt. Még másnap se került elő. Ugyanazon az éjszakán, amikor én már aludtam, cigányszóval vert föl. Borosüvegekkel nyitottak rám, mert vele jött a Teri bátyja is. Kapatások voltak mindketten. Akarva, nem akarva mulatnom kellett velük. Mayer zászlós reggel felé aludt a diványon s Vértés bajtárs, úgy látszik, alkalmasnak vélte a pillanatot, hogy megleljen. A könyökére dült s úgy tett, mintha kötődni akarna. Pedig nagyon komolyan beszélt:

— Hej, testvér, de el vagyok keseredve!

— Minden vőlegény szeret pózolni egy kicsit, — mondtam rá. — Mert tudja, hogy az jól illik neki.

— Gondolod? — és a szemem közé nézett. — Hát akkor mondd meg nekem testvér, miért sózod a délutáni szolgálatot az én nyakamba?

Készen voltam egy ilyen kérdésre:

— Csak azért, mert így délelőtt is, este is szabad lehetsz.

— Délután pedig te találkozol Terivel, — szólt közbe nyugodtan.

— Tévedsz, pajtás. Márháéknál csakugyan találkoztam vele két ízben, de mindkétszer véletlenül.

— Csakhogy ő mást mondott nekem! A szemembe mondta, hogy mindennap veled van két órát. Hát most kinek higyjek?

Mosolyogtam, mert Vértés hadnagy kapatos volt. És mert föltételeztem, hogy mégis nekem fog hinni.

— Pajtás, — és vállára tettem a kezemet — ismerem én Terit. Fél-

tékennyé akar tenni, azért ugrat. Mit? Hogy nem úgy van? — és itt mégis csak felforrt bennem a düh. — Nézd, te nyavalyás, hiszen ha akarnám, Teri holnap az én menyasszonyom lenne. Elhiszed?

— El, el, testvér, — és álmosan bólogatott. — Tegnapelőtt is megmondta, hogy csak téged szeret.

— Szamarakat beszélsz. Látszik, hogy ittál.

Virradt már, amire kászolódni kezdtek. Vértes bajtárs azonban mégis csak boldogtalan lehetett, mert egy hét alatt még vagy háromszor vert fel a cigányaival. Olyankor reggelig folyt nálam a mulatozás. Az előbbi párbeszéd mindig megisméltődött köztünk. A vége az lett, hogy Vértes bajtárs holtbizonyossá vált a maga szörnyű gyanuja felől.

Két nappal ezután hiába csengettem be a kis Márthához: Teri nem jött el. De maga helyett levelet küldött a kis pajtásának. Megírta, hogy tegnap vacsorán volt náluk a vőlegénye s az édesanyja szemrehányást tett neki, miért mulat annyit? A vőlegény erre azzal vágta ki magát, (ma sem tudom, szándékosan-e, vagy csak azért, mert egyéb kibúvó hirtelen nem jutott az eszébe), hogy én csalogatom magammal. Mayer Teri ránézett ekkor a vőlegényére: Ez nem igaz! Éjszakánként maga szokta felverni Kálmánt a cigányokkal. Igenis, mama, hiába nézel úgy reám! Kálmán maga mondta nekem... Az anyjának nagy újság volt ez s őneki (Terinek) most az a bűntetése, hogy egyelőre nem szabad egyedül elhagynia a házat. „De csak mondd meg Kálmánnak, hogy legyen nyugton. A szobafogság legfeljebb két-három napig tarthat. Ha pedig így akarnak megtörni, (nincs kizárva, hogy Vértesnek mégis csak eljárt a szája!), akkor kereken kiadom az útját, meg a jegygyűrűjét. Tehát a viszontlátásra két-három nap múlva!“

De a kis Márthánál soha többé nem találkoztam Mayer Terivel. Mert másnap — szombati nap volt éppen — távirat érkezett a pótkerethez, hogy huszonnégy órán belül Wladimir-Wolinszkij alá kell indulnia a legközelebbi menetszázadnak. E menetszázadnak én voltam a parancsnoka. Ezúttal visszavonhatatlanul. Délelőtt jött a távirat s attól a pillanattól kezdve zaj és elevenség verte fel a kaszárnyát. Tisztiszolgámnak kiadtam az utasítást, körülnéztem a legénység közt s délután elbúcsúztam az ismerős családoktól. Mártháékhoz is felszaladtam s megköszöntem neki is, meg az édesanyjának is reámhalmozott sok szívességüket. Már tudták, hogy mennem kell. Egy új század indulása nagy esemény volt a városkában. A kis Mártha érzékenyen búcsúzott el tőlem:

— Aztán írni fog, ugye, nekem is?

— Most már csak magának írhatok, kedves.

— Hát Teri? Talán nem is tudja még?

Akkor vette magát észre:

... Másnap ebéd előtt indultunk. Hiszen emlékszel még ezekre a menetszázadokra: nem lehet elfelejteni őket. Istenem, fiatalok voltunk s felvirágozva indultunk a halál elébe! Az egész város az utcára tódult. A rezesbando indulót játszott, a katonák zengő torokkal meneteltek az állomás felé s én a század elején lovagoltam. Virág virított a sapkarózsánk mellett. Az öregasszonyok szívszakadva jajgattak utánunk, az ablakból és az erkélyekről úrikisasszonyok kendőt lengettek felénk s virággal szórták tele a katonákat. Egyetlen éljenző, táncoló, lelkesen vivátozó tömeg volt a város és mi mosolyogva tisztelegtünk jobbra-balra. Jókedvűen mentünk meghalni.

Tele volt az állomás is. Az alezredes hozzám jött s még egy-két utasítást adott. Sok ismerős tódult ki a perronra: melegen búcsúztak el tőlem. És hirtelen megpillantottam Terit is, az anyjával. Vértes bajtárs éppen akkor csókolt kezét mindkettőjüknek. Teri nagy csokrot tartott a kezében, csupa égő virágból. A kertjükből szedhette össze.

Mindenki búcsúzkodott. Abban a pillanatban Teri is észrevett és magához intett. Az alezredes meglátta ezt a jeladást, ő tehát ugyanakkor Vértes hadnagyot intette magához.

Odasiettem Mayer Terihez. Édesanyja a régi szívességgel adott kezét, hiszen most nem illett haragudni. De azért megdorgált:

— Magára nehezteltem. Megérdemelte.

— Tudom, nagyságos asszony. Ha rossz lettem volna, bocsásson meg, — és lehajoltam a keze fölé.

Aztán kezét csókoltam Terinek is:

— Isten áldja meg, kedves.

— Vigyázzon magára, — s átadta az égő virágcsokrot. — Magának szántam.

Az édesanyja nagyot nézett. S ma sem tudom, mi ütött belém, de abban a pillanatban, amikor még egyszer kezét csókoltam neki, azt mondtam félhangon, de úgy, hogy az anyjának is meg kellett hallania:

— Ugye, a feleségem lesz?

Mayer Teri könnyesen bólintott rá. Tisztelegtem s a kocsifelé indultam. A mozdony sípolt. Az alezredes mégegyszer kezét fogott velünk s jószerecsét kívánt. Aztán felugráltunk a lépcsőkre s mialatt a vonat megdőccent és mindenki éljenzett, mi hosszan és némán tisztelegtünk vissza.

Komáromi János.

(Folytatása következik.)

ÖRÖK ÉLET

Azért szeretem a telet,

Mert követi a kikelet.

Életben is csak egy maraszt:

Hogy úgy szeretem a tavaszt.

Kedvemből jut is, marad is —

Szeretem én a nyarat is.

Túl takaráson — szüreten,

Az őszt, az őszt is szeretem.

Megvárom az első havat

S az új tavaszt a hó alatt.

Örök élet az életem,

Mert a halált is szeretem.

Erdélyi József.